

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Морозової Маргарити Вячеславівни**
«Формування інтерактивної компетентності майбутніх
учителів іноземної мови засобами суб'єкт-суб'єктної взаємодії»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 «Професійна освіта»

У сучасній педагогічній науці та практиці особливу увагу приділено різним формам сумісної діяльності учителів/викладачів із учнями/студентами, що ґрунтуються на продуктивній взаємодії, характеризуються внутрішньою мотивацією, діалогічністю, активністю. Освітній процес має забезпечити залученість усіх його учасників, їхню активність та зацікавленість у взаємодії. Важливим результатом навчання на будь-якому рівні освіти є здатність людини вступати в соціальний діалог з партнером, розуміти та приймати співрозмовника, слухати та чути співрозмовника. Сучасні нормативні документи розвитку освіти, зокрема Концепція нової школи, Професійний стандарт вчителя прямо наголошують на значенні компетентності педагогічного партнерства, організації освітнього процесу на основі суб'єкт-суб'єктних взаємин. Відповідно, актуальність дисертаційної роботи Маргарити Вячеславівни Морозової, яка присвячена проблемі формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів іноземних мов засобами суб'єкт-суб'єктної взаємодії, не викликає сумнівів.

Структура дисертації підпорядкована логіці наукового пошуку. Категорійний апарат являє собою систему взаємопов'язаних елементів, спрямованих на виконання поставлених у дисертації мети і завдань дослідження.

З урахуванням здобутків вітчизняних та зарубіжних дослідників, сучасних нормативних документів у галузі освіти здійснено ґрунтовний аналіз наукових засад компетентнісного підходу в освіті, співвідношення понять «компетенція», «компетентність», наголошено на тому, що

компетентісно зорієнтована освіта передбачає зростання активності і самостійності майбутніх учителів, їхньої відповідальності за результати своєї іншомовної освіти, тобто за сформованість ключових професійних і загальнокультурних компетенцій.

Як позитивне слід відзначити аналіз автором наукових підходів до сутності поняття «інтерактивна компетентність» та її структури, які представлено у наукових працях вітчизняних та зарубіжних авторів.

Дослідження проблеми в контексті відповідних методологічних підходів (системний, компетентнісний, діяльнісний та суб'єктно-діяльнісний) дозволило дисертантці встановити, що до структури інтерактивної компетентності майбутніх учителів іноземної мови входять такі компоненти, як: стимулювально-мотиваційний; інформаційно-когнітивний; процесуально-діяльнісний; оцінно-рефлексивний. Відзначимо ґрунтовну репрезентацію сутнісних ознак кожного із представлених компонентів.

На основі комплексу діагностичних методів у ході констатувального етапу експериментального дослідження було зроблено висновок про недостатній рівень сформованості інтерактивної компетентності у майбутніх учителів іноземної мови, відсутність мотивації до інтерактивної діяльності внаслідок переваги в освітньому процесі форм та методів навчання, зорієнтованих на набуття знань теоретичного характеру та відсутність умінь організувати систематичну й цілеспрямовану суб'єкт-суб'єктну взаємодію в освітньому середовищі.

З урахуванням теоретико-методичних засад дослідження, результатів констатувального етапу експерименту було визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами суб'єкт-суб'єктної взаємодії: забезпечення позитивної мотивації у майбутніх учителів іноземних мов до інтерактивної діяльності, яка стимулює суб'єкт-суб'єктну взаємодію; змістовно-методичне забезпечення процесу формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів іноземних мов засобами суб'єкт-суб'єктної взаємодії у процесі

фахової підготовки; реалізація суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача і здобувачів шляхом поєднання різних інтерактивних форм і методів освітнього процесу для підвищення ефективності формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Позитивним моментом дисертаційної роботи можна вважати наступність та послідовність її теоретичного та практичного складників, взаємозв'язок теоретичних висновків, результатів констатувального етапу експерименту та визначення відповідних педагогічних умов, на перевірку яких спрямовано другий розділ роботи.

Заслуговує на увагу, що упровадження представлених умов здійснювалося на основі комплексу навчальних інтерактивних вправ у контексті розробленої мотиваційно-інтерактивної методики, доповнення змісту таких освітніх компонентів, як «Іноземна мова та переклад у сфері професійної комунікації», «Освітні технології (методика викладання англійської мови. Методика викладання зарубіжної літератури)» та ін. питаннями щодо інтерактивної взаємодії в процесі навчання іноземної мови, використання навчальних тренінгів, ділових ігор, мозкового штурму та ін. Розроблено програму, навчально-методичне забезпечення освітнього компоненту за вільним вибором здобувачів вищої освіти «Іноземна мова в інтерактивному вимірі». Практичну цінність мають наведені у дисертації (підрозділ 2.2) приклади прикладів нестандартних занять з означеного освітнього компоненту з використанням інтерактивних технологій для формування та вдосконалення інтерактивних умінь та навичок здобувачів освіти.

Дослідно-експериментальна робота, проведена автором, свідчить про ефективність запропонованих педагогічних умов, практичну цінність представлених форм та методів роботи, спрямованих на формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Разом з тим, дозвольте висловити певні зауваження до дисертаційної роботи М.В.Морозової:

1. Для підсилення ґрунтовності теоретичних засад дослідження доцільно розкрити різні аспекти поняття «інтера́кція» (філософський, психологічний, власне педагогічний), показати моделі, стратегії інтера́кції, зокрема в іншомовній освіті. Крім того, доцільно показати співвідношення понять «інтера́кція» та «кому́нікація», «інтера́кція» та «спілкування».
2. Важливим компонентом досліджуваної компетентності є процесуально-діяльнісний (стор. 66-67). Відповідно, у контексті саме діяльнісного аспекту суттєве значення мають інтера́ктивні уміння та навички. Однак, матеріал щодо третього компоненту інтера́ктивної компетентності дуже обмежено представляє позиції щодо інтера́ктивних умінь та навичок.
3. У підрозділі 2.1. представлено достатньо значний за обсягом матеріал щодо понять «інтера́ктивність», «інтера́ктивна освіта», який за логікою завдань дисертації краще було б подати у підрозділі 1.2 як теоретичне підґрунтя для визначення базового поняття дисертації «інтера́ктивна компетентність».

Натомість, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер не впливають на загальне позитивне враження від роботи. Вважаємо, що дисертація **Морозової Маргарити Вячеславівни «Формування інтера́ктивної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами суб'єкт-суб'єктної взаємодії»** (спеціальність 015 «Професійна освіта»), подана на здобуття ступеня доктора філософії цілком відповідає вимогам до написання даного типу робіт, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Рецензент:

д. пед. н., доцент,

завідувач кафедри педагогіки
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Людмила БУТЕНКО

Ректор
Олена Карачан